

3.6.4. PREPORUKA: PREDUZETI KONKRETNE MJERE DA BI SE SPRIJEČILA DISKRIMINACIJA ZAVISNIKA/CA OD DROGA. OSIGURATI DALJU REGISTRACIJU OVE POPULACIJE, KAO I NJIHOV JEDNAK PRISTUP ZDRAVSTVENIM I SOCIJALNIM PRAVIMA.

TREKUTNO STANJE

Crna Gora je na polju spriječavanja zloupotrebe droga usovijila veliki broj dokumenta, međutim, velikim dijelom još uvijek nijesu u potpunosti realizovani. Iako je Zakonom o spriječavanju zloupotrebe droga, usvojenim 03. 06. 2011. godine, kao I strateškim dokumentom Nacionalni strateški odgovor na droge od 2008 – 2012, usvojenim u junu 2008. Godine, predviđeno njeno formiranje, Komisija za droge još uvijek nije formirana. U dokumentu Prvi Izveštaj o sprovođenju godišnjeg nacionalnog programa Crne Gore stoji navod “da se u rad Nacionalnog savjeta za spriječavanje zloupotrebe droga uključuje i predstavnik civilnog sektora”. Ova aktivnost još uvijek nije realizovana, tj.predstavnici civilnog sektora nijesu uključeni u rad I praćenje aktivnosti Savjeta. Takođe, iako se time krše brojne Konvencije čije je I Crna Gora potpisnica, Crna Gora još uvijek nije obezbijedila osnivanje Centar za rehabilitaciju i resocijalizaciju žena zavisnica od droga niti adekvatan program tretmana za ovu populaciju, čime se krše osnovna ljudka prava i vrši diskriminacija na osnovu pola.

Br.	Mjera / Aktivnost	Nadležni organ	Rok	Potrebna sredstva / Izvor finansiranja	Rezultat	Indikator uticaja
3.6.4.1	Osnovati Centar za rehabilitaciju i resocijalizaciju žena zavisnica od droga i obučiti osobe koje će raditi u njemu	Vlada CG, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, NVO	Decembar 2014	Budžet CG	Obezbijeđen tretman zavisnicama od droga i zavisnicama sa djecom;	Izgrađen centar za rehabilitaciju i resocijalizaciju žena zavisnica od droga; Obučeni kadrovi koji će raditi sa zavisnicama; Kreiran adekvatan program rehabilitacije i resocijalizacije za zavisnice od droga.
3.6.4.2	Kreirati Registar zavisnika/ca od droga; Obučiti osobe koje	Ministarstvo zdravlja, Institut za javno	Decembar 2013	Budžet CG	Utvrđeni rasprostranjeni problemi bolesti	Kreiran Registar zavisnika/ca od droga u Crnoj Gori;

	će se baviti prikupljanjem podataka za Registar.	zdravlje, NVO			zavisnosti u Crnoj Gori.	Broj obučениh osoba koje će raditi na prikupljanju podataka za registar;
3.6.4.3	Obezbijediti redovne sastanke Nacionalne kancelarije za droge i OCD-a	Ministarstvo zdravlja, Nacionalna kancelarija za droge,	Decembar 2013	Budžet CG	Unaprijeđena saradnja između Nacionalne kancelarije za droge, opštinskih kancelarija za prevenciju I OCD-a, kao I efektivniji odgovor na problem narkomanije u Crnoj Gori.	Broj realizovanih sastanaka; Broj zajedničkih akcija opštinskih kancelarija za prevenciju I OCD-a; Poboljšana koordinacija aktivnosti svih zainteresovanih strana
3.6.4.4	Ojačati kapacitete i obezbijediti više finansijskih sredstava za kontinuiran rad Opštinskim kancelarijama za prevenciju narkomanije; Unaprijediti kapacitete Nacionalne kancelarije za droge, kao tijela zaduženog za vršenje monitoringa I evaluacije rada opštinskih Kancelarija za	Opštine u kojima postoje Kancelarije za prevenciju narkomanije ; Nacionalna kancelarija za droge	Decembar 2013	Budžet Opština; Budžet CG	Unaprijeđeni programi preventivnog djelovanja I veći stepen koordinacije među zainteresovanim stranama	Opredijeljena finansijska sredstva na godišnjem nivou; Broj zaposlenih u Kancelarijama za prevenciju; Sprovedena evaluacija rada opštinskih kancelarija; Godišnji izvještaj o radu opštinskih Kancelarija za prevenciju dostupan svim zainteresovani

	prevenciju narkomanije					m stranama.
3.6.4.5	Započeti program prevencije svih devijantnih ponašanja od najranijih uzrasta sa akcentom na porodicu	Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo prosvjete, Ministarstvo rada I socijalnog staranja; Zavod za školstvo, OCD.	Septembar 2013	Budžet CG Drugi donatori	Objedinjeni program prevencije koji se sprovode u kontinuitetu	Kreirani programi prevencije za sve uzraste; Broj obučanih nastavnika I stručnjaka za programe prevencije; Broj djece I roditelja obuhvaćenih programom.
3.6.4.6	Uvrstiti predmet Zdravi stilovi života u redovan plan I program za šesti, sedmi, osmi I deveti razred O.Š.	Ministarstvo prosvjete Zavod za školstvo Savjet za opšte obrazovanje	Septembar 2013	Budžet CG Drugi donatori	Veći stepen prevencije bolesti zavisnosti I rizičnih ponašanja	Predmet uvršten u redovan plan I program; Izrađen program primjeren uzrastu djece; Broj obuka nastavnog kadra
3.6.4.7	Ojačati kadrovske kapacitete Nacionalne kancelarije za droge	Ministarstvo zdravlja	Decembar 2013	Budžet CG	Efektivnije praćenje I evaluacija aktivnosti organizacija I institucija koje se bave problemom zavisnosti, kao I veći stepen koordinacije između	Broj zaposlenih stručnjaka; Evaluacijski izvještaji; Broj koordinisanih akcija;

					zainteresovanih strana	
3.6.4.8	Oformiti Komisiju za droge i uključiti u njen rad predstavnika ciljne grupe iz NVO sektora	Ministarstvo zdravlja, Nacionalna Kancelarija za droge, Nacionalni savjet za spriječavanje zloupotrebe droge	Decembar 2013	Budžet CG	Povećana transparentnost rada Komisije za droge i efektivnije mjere za sprovođenje usvojenih dokumenata za suzbijanje narkomanije	Oformljena Komisija za droge; Uključen predstavnik NVO u rad i praćenje rada Komisije za droge; Broj usvojenih i realizovanih mjera preporučenih od strane Komisije za droge; Godišnji izvještaji Komisije za droge.
3.6.4.9	Ojačati tehničke i kadrovske kapacitete Centara za socijalno rad za pomoć djeci iz zavisničkih porodica kroz organizovanje obuka za zaposlene i pravljenje elektronske baze podataka za ovu kategoriju porodica i djece	Ministarstvo rada i socijalnog staranja	Kontinuirano 2013 - 2014	Budžet CG EU fondovi Drugi donatori	Unaprijeđen kvalitet života djece iz zavisničkih porodica i smanjen broj slučajeva kršenja prava djeteta.	Kreirana elektronska baza podataka; Broj evidentirane djece iz zavisničkih porodica; Izvještaji o preduzetim mjerama i radnjama za pomoć i podršku djeci i porodicama;
3.6.4.10	Promovisati antidiskriminatorско	Ministarstvo za ljudska i	Kontinuirano 2013 -	Budžet CG	Veći stepen senzibilisanosti	Broj sprovedenih obuka;

	ponašanje prema zavisnicima/ama od droga putem kontinuiranog sprovođenja obuka i edukacija za državne službenike i novinare	manjinska prava, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Zaštitnik ljudskih prava i sloboda, OCD-a, Mediji	2014	Fondovi EU Ostali donatori	društva prema ovoj populaciji I smanjen broj slučajeva diskriminacije	Evaluacijski izvještaji rada državnih službenika; Rezultati istraživanja stavova javnog mnjenja; Ujednačena terminologija u svim dokumentima koja donosi Vlada I ostali državni organi; Monitoring novinskih tekstova I javnih nastupa vezanih za problem bolesti zavisnosti
3.6.4.11	Finansijski podržati rad NVO koje pružaju socijalne servise zavisnicima/ama od droga(rehabilitaciju, resocijalizaciju I reintegraciju u društvo)	Ministarstvo rada i socijalnog staranja	Januar 2014	Budžet CG	Razvijena lepeza socijalnih usluga I programa za zavisnike/ce od droga	Sredstva opredijeljena za funkcionisanje socijalnih servisa na godišnjem nivou; Finansijski izvještaji NVO;
3.6.4.12	Unaprijediti saradnju između državnih institucija i OCD-a, kroz realne, mjerljive i vidljive ciljeve	Vlada Crne Gore	Decembar 2013	Budžet CG; Fondovi EU; Ostali donatori	Unaprijeđena saradnja između OCD-a I državnih institucija kroz zajedničke aktivnosti, što osigurava veću	Izvještaji OCD-a; Izvještaji državnih institucija; Broj zajedničkih

					održivost programa	inicijativa; Broj projekata realizovanih u saradnji državnih institucija i OCD-a
3.6.4.13	Uključiti predstavnike ciljne grupe u proces konsultovanja i donošenja odluka u vezi sa svim pitanjima od interesa za ciljnu grupu zavisnika/ca od droga.	Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava, Ministarstvo pravde i Zaštitnik ljudskih prava i sloboda.	Decembar 2013	Budžet CG	Povećan stepen uključenosti, zastupljenosti i vidljivosti ciljne grupe u Crnoj Gori, kroz aktivan doprinos unaprjeđenju stanja i položaja zavisnika/ca.	Broj predstavnika ciljne grupe u tijelima koja formira Vlada i drugi državni organi ; Broj usvojenih zakonskih i strateških dokumenata u kojima su učestvovali predstavnici ciljne grupe; Broj usvojenih preporuka predstavnika ciljne grupe
3.6.4.14	Uključiti u rad Nacionalnog savjeta za spriječavanje zloupotrebe droga i predstavnika OCD	Nacionalni savjet za spriječavanje zloupotrebe droga	Decembar 2013	Budžet CG	Povećan stepen transparentnosti i rada Nacionalnog savjeta za droge i jasnije smjernice i inputi za sprovođenje politika droga u Crnoj Gori	U rad Nacionalnog savjeta za spriječavanje zloupotrebe droga uključen predstavnik OCD-a; Broj godišnjih sastanaka Nacionalnog savjeta za droge; Godišnji izvještaji o radu

						Nacionalnog savjeta za droge dostupni svim zainteresovanim stranama.
3.6.4.15	Uključiti bivše zavisnike/ce u mjere aktivne politike zapošljavanja kroz profesionalno informisanje i savjetovanje, opremu radnog mjesta, subvencije za zapošljavanje bivših zavisnika/ca od droga i sl.	Ministarstvo rada i socijalnog staranja Zavod za zapošljavanje Institucije koje se bave tretmanom zavisnosti OCD	Jun 2014	Budžet CG Fondovi EU Ostali donatori	Ispoštovan princip inkluzivnosti i ravnopravnosti	Broj bivših zavisnika kojima je omogućeno zaposlenje; Broj servisa za obuku bivših zavisnika/ca; Broj programa za obuku bivših zavisnika/ca; Broj planova za profesionalnu orijentaciju
3.6.4.16	Finansirati grant šeme za podsticanje zapošljavanja bivših zavisnika/ca; Podržati razvoj preduzetništva i razvoj biznis planova za socijalno preduzetništvo	Ministarstvo rada i socijalnog staranja Zavod za zapošljavanje OCD	Jun 2014	Budžet CG Fondovi EU	Smanjena stopa nezaposlenosti ciljne grupe i unaprijeđen kvalitet života	Broj afirmativnih akcija; Broj podržanih biznis planova za socijalno preduzetništvo; Smanjen broj lica iz ove populacije sa spiska Zavoda za zapošljavanje.
3.6.4.17	Organizovati posebne obuke za službenike u ustanovama za izvršenje krivičnih sankcija za postupanje prema	Ministarstvo pravde, Zavod za izvršenje krivičnih sankcija, Ministarstvo	Jun 2014	Budžet CG, Fondovi EU	Unaprijeđen kvalitet rada i međuljudskih odnosa u penalnim ustanovama	Evaluacioni izvjestaji o sprovedenim obukama; Broj sprovedenih obuka;

	zavisnicima/ama od droga koji su na izdržavanju kazne zatvora.	rada i socijalnog staranja , OCD				
3.6.4.18	U sklopu zatvorske bolnice u ZIKS-u Spuž obezbijediti prostor i započeti sa Drug free unit (proctor bez droge) u kojem će se pružati sva neophodna pomoć i podrška zavisnicima/ama od droga	Ministarstvo pravde, ZIKS, Ministarstvo rada i socijalnog staranje, Ministarstvo zdravlja, OCD	Decembar 2014	Budžet CG; Fondovi EU	Rasterećenje zatvorskih kapaciteta i efektivniji process resocijalizacije zavisnika/ca	Osnovan Drug free unit; Obučen kadar za rad sa zavisnicima/ma i bivšim zavisnicima/ma ; Kreiran program rada sa zavisnicima/ma u penalnim ustanovama; Kreirani protokoli o postupanju sa zatvorenicima zavisnicima od droga (u slučajevima predoziranja, apstinencijalne krize, i sl.)
3.6.4.19	Mjere alternativnih sankcija za zavisnike/ce od droga utvrđuje probaciona služba čiji je član i predstavnik OCD-a iz ciljne grupe.	Ministarstvo pravde; Eksperti iz oblasti socijalne i zdravstvene zaštite; OCD;	Decembar 2013	Budžet CG; Fondovi EU	Individualizovan pristup kažnjavanju počinioca i veći efekat izrečene mjere.	Povećan broj slučajeva gdje je izrečena mjera alternativnog kažnjavanja; Kraće vremensko trajanje sudskog procesa;

3.6.4.20	<p>Kreirati stimulativni okvir za sprovođenje alternativnih sankcija;</p> <p>Ojačati kapacitete organizacija i institucija u kojima će se sprovoditi alternativne sankcije;</p>	<p>Ministarstvo pravde, Ministarstvo rada i socijalnog staranje, državne institucije I OCD</p>	<p>Decembar 2013</p>	<p>Budžet CG , Fondovi EU</p>	<p>Obezbijeđen zakonski, strateški i institucionalni okvir za sprovođenje alternativnih sankcija.</p>	<p>Smanjen broj krivičnih djela povezanih sa zloupotrebom droge;</p> <p>Smanjen broj povratnika zbog istih i/ili sličnih djela povezanih sa zloupotrebom droge;</p> <p>Broj community servisa u zemlji;</p> <p>Izrađena strateška dokumenta sa pratećim akcionim planovima;</p>
----------	---	--	----------------------	-------------------------------	---	---